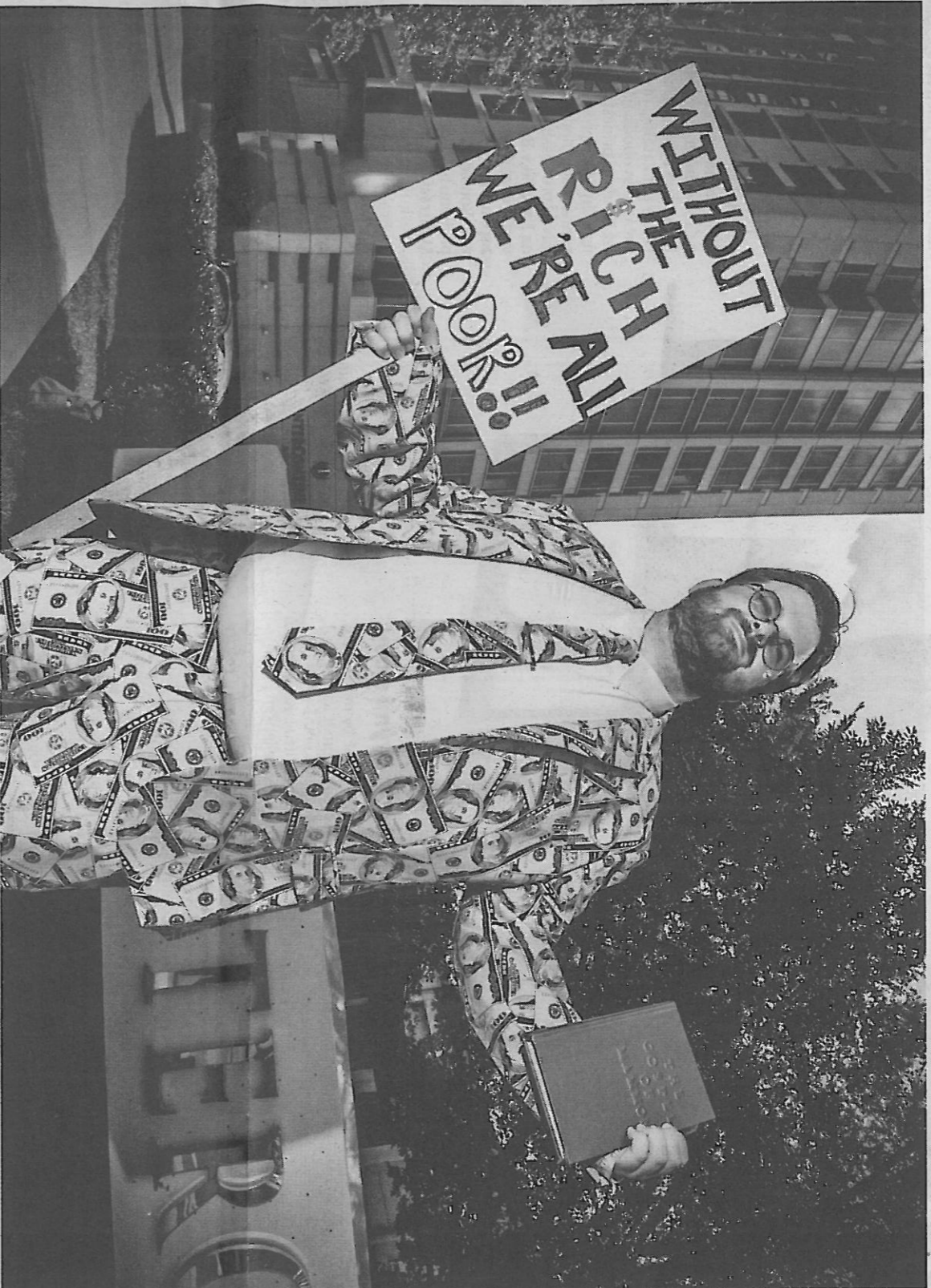

JAK MŮC JE UŽ ZBYTEČNĚ HODNĚ A PROČ SE CHCEME MÍT LÍP NEŽ SOUSED

Není to na obtíž?
Když je člověk bohatý, od určitého množství peněz mohou nad počtem štěstí převážet starosti či pocit odpovědnosti. Jinak řečeno: majetek a peníze začnou být na obtíž.

Foto: Profimedia

mým letadlem. „To je blahobytí“ říká.

Je spousta Američanů – a nepočítám je i Čechů – kteří si připadají chudí nebo v podstatě na mizině, a přitom bydlí v bytě s televizí, mikrovlnkou či počítačem připojeným k internetu. Tedy v podmínkách, které v jiných částech světa mohou evokovat spokojený život a luxus.

Nemakačenkové, které baví práce
Časťte je to i odpověď na to, proč podle mezinárodních výzkumů nejsou spokojenější lidé žijí v zemích, kde jsou nejmenší rozdíly mezi nejbohatšími a nejchudšími – případně kde je taková kultura, že nebohatší nedávají svůj majetek až tak moc na oděv.

Máme to zakódované v povaze i genech. Jak napsal časopis New Yorker, potvrzují to experimenty i s malými dětmi – které v rámci jednoho pokusu psychologové „rozeštvají“ tým, že jim za stejnou práci dávají různou odměnu – či s optikami. I tam vědci odměňovali malpy hnědé, malé opičky z Jižní Ameriky, a to buď okurkami, nebo gepy.

Než si malpy všimly, že některé z nich dostávají sladší a chutnější gepy, byly s okurkou spokojené. Ale nespravedlivost je natolik rozčílila, že zcela přestaly spolupracovat. U lidí tento typ chování považujeme za nežádoucí a odpudivý. Spojujeme ho se závistí, nepřetností a dalšími špatnými vlastnostmi. Rádi říkáme: „Když je kolega nebo soused úspěšnější, musí nás to motivovat a burcovat k většímu výkonu.“

Tak to zni správně a je to v podstatě racionální chování. Kdyžněkdo zbohatne, stejná šance se přece otvírá i pro nás.

Jenže zároveň víme, že lidé nejdají a nepřemýšlejí racionálně. Zvlášť teď po volbách jsme často slyšeli otázku, proč je tolik lidí, kteří si připadají nespokojeni a zklamani. Copak nedokážou vnímat, jak moc se máme líp než v minulosti? Že patříme k nejbogatším zemím světa a k lepším průměru v celkové bohaté Evropě?

Není to nevědek ani zvyklost. Jedná se o autentický příběh. A miňak tomu nepochůzeně, když o tom tyto lidi budeme přetvářet a třeba i argumentovat čísly. Protože „my“ jsme ti, kdo žijí pohodlněji a blahobytněji ve velkých městech. A říkáme „makačenkovskému“ práci, u které se nejen sedí, ale která nás – prokrisťapánal – dokonce ještě baví.

A je to často tento pocit neřetěrovosti a vzteku, který lidé vede k tomu volit podobně smýšlejší politiky. Ne protože by věřili, že tyto politiky jim zlepší život a něco konkrétního pro ně udělají. To si skoro jistě nemyslí, protože – navzdory našemu častému přesvědčení – tito voliči nejsou hloupí. Volí je proto, že vědí, jak moc „my“ – v jejich očích nespravedlivě privilegovaní – tyto politiky nechceme.

Časopis New Yorker ve zmiňném článku napsal, že to, jak člověk vnímá svůj společenský status, je lepší prediktor jeho chování než faktická demografická data, tedy například vzdělání nebo finanční příjem. Lidé, kteří si připadají znevýhodnění, se zároveň považují za méně schopné, jsou náchylní věřit konspiračním teoriím a mají častěji zdravotní problémy,“ konstatuje časopis.

Nevýhle se vpm to ani v soukromém letadle. I když v něm je to opravdu velmi, velmi vyjimečné.

– znamenají, vime naopak –, platí i to, že peníze zároveň znamenají starosti a odpovědnost.

A od určitého množství mohou ony starosti či pocit odpovědnosti převážet pocit štěstí. Jinak řečeno: majetek a peníze začnou být na obtíž. Ne proto, že byste se o ně musel starat. I na to si můžete najmout lidi. Ale když máte tolik, že lze uspokojit všechny potřeby i touhy, začne se pocit uspokojení ze života paradoxně vytrácet.

Patří k lidské povaze, že vždy chceme všeho víc. I když máme dost. Proto i nejbogatší lidé chtějí dál bohatnout. Ale je to spíš zatomatizované lidské chování než reálná touha.

Bohatnutí je hezky měřitelná disciplína, ve které se dobře soutěží. Na rozdíl od jiných činností, do nichž se někdy utrhobahat lidé v rámci hledání onoho chybějícího uspokojení poustějí. A často s rozporuplnými výsledky, jak ukazuje třeba angažmá miliardářů v politice.

Ale neytýká se to jen miliardářů. Vztah peněz a pocitu štěstí zhruba před deset lety zkoumali slavný ekonom Daniel Kahneman a jeho kolega z Princetonské univerzity Angus Deaton. Průzkumem mezi zhruba tisícovkou Američanů zjistili, že v podstatě existují dva druhy štěstí. Jeden, kdy svůj život hodnotíte z odstupu a porovnáváme ho s životy jiných. Dalo by se tedy mluvit o uspokojení. Na to majetek vlivy, a čím víc ho nahromadíme, tím lépe. „Musím říct, že jako ekonomka mě tento fakt těší.“ komentovala tehdy Deaton v deníku Wall Street Journal.

Ale pak je ještě štěstí coby každodenní, stále se měnící okamžitý pocit. Dalo by se mluvit o náladě, tedy o tom, jak nám v daný mo-

Je spousta Američanů – a nepočítám je i Čechů – kteří si připadají chudí nebo v podstatě na mizině, a přitom bydlí v bytě s televizí, mikrovlnkou či počítačem připojeným k internetu.

ment je a jak si připadáme. Také zde peníze hrají roli, zejména je-li jich málo. Člověk obracující každou korunu se nepochybně cítí hůř než ten, který při běžných výdajích na peníze mysljet nemusí.

Ovšem pozor, existuje určitý strop. A jak zjistili Deaton s Kahnemanem, od určitého příjmu už se naše každodenní spokojenost nemění. U Američanů prý od platu ve výši 75 tisíc dolarů ročně výš, což je něco přes šest tisíc dolarů měsíčně.

Strop o dva roky později trochu zvýšila další studie, tentokrát provedená firmou Skandia International. Celosvětově ho stanovila přibližně na 151 tisíc dolarů, ovšem s tím, že v různých zemích se liší. Němcům ke štěstí stačí „pouhých“ 85 tisíc dolarů, ale Dubajci potřebují aspoň 276 tisíc dolarů ročně.

Tatáž studie se dále ptala, jaký majetek lidé potřebují, aby se cítili „bohatí“. Opět: globálně ide o sumu okolo 1,8 milionu dolarů. V Dubaji více, dva a půl milionu dolarů, a v Singapuru dokonce necelé tři miliony dolarů. Relativně skromní jsou Američané, ti nejčastěji odpovídají, že pro ně bohatství začíná poměrně nízkým milonem na účte. Ale možná jen proto, že je to tak hezky zaokrouhlené číslo.

Co stojí za pocitem bohatství

Jak je to v Česku? Průzkum udělala agentura GfK Czech pro společnost Szaska, ta výsledky zveřejnila loni počátkem prosince. Bohatí si podle ni mohou připadat lidé s příjmem 50 tisíc korun čistého měsíčně či více, a překvapivě je to stejně jako v roce 2009 – bytí platy se od té doby nepochybně zvýšily.

Hodnota majetku bohatého člověka by podle stejné společnosti měla být kolem 10 milionů korun,

řed několika lety jsem byl na obědě s jedním velmi bohatým Čechem. Miliardářem, aspoň podle časopisu Forbes. Když jsme dojedli, nabídl, že mě svéze do kanceláře.

Nastoupili jsme do jeho vozu s třídítem. „Jaké máte dneska ještě plány?“ zeptal se miliardář.

Odpověděl jsem, že budu celé odpoledne pracovat, a pokud všechno stihnou, což vůbec není jisté, večer půjdu s kamarády do hospody.

Zdálo se mi, že jsem v jeho tváři zahlédl cosi jako závist. Ale hned jsem si řekl, že se mi to jen zdá.

„To máte řán,“ řekl.

„A co budete dělat vy?“ zeptal jsem se.

„Letím najít Francie Do Cannes,“ řekl.

Teď jsem se závistivě zavrtěl já.

„A v kolik vam to letí?“

Podíval se na mě. „Až zavolám pilotovi,“ odvětil.

Ale ani tentokrát nevyřadil, že by ho to těšilo.

Vlastně to byl legrační paradox. Já mu zavídel, že poletí soukromým letadlem do Cannes, a on mi nejspíš zavídel, že večer půjdu do hospody na pivo. Všechno je relativní, jak by poznamenal klasik.

Všeho vždy chceme víc

Před pár lety jedna americká novinářka vzbudila diskuzi tvrzením, že nikdy nepotkala člověka, jehož majetek by přesahoval 20 milionů dolarů a přitom by byl šťastný.

To je troufalé. Lidí s majetkem v řádu desítek milionů dolarů jsou na světě statisíce, jen v Česku určitě stovky. Mnozí se nepochybně cítí šťastni. Ale argumenty rozumíme: tak jako nepatří tvrzení z pohledu, že peníze neznamenají štěstí